

Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijsko-mirovinskom i invalidskom osiguranju

U Zakonu o penzijskom/mirovinskom i invalidskom osiguranju (Službene novine Federacije br. 29/98, 49/00, 32/01 i 73/05), u (daljem tekstu: Zakon) vrše se izmjene i dopune:

Član 1.

U članu 32. u stavu 1. broj "15" zamjenjuje se brojem "20".

U članu 32. briše se stav 2.

Stavovi 3, 4. i 5. postaju stavovi 2, 3. i 4.

U stavu 4. broj "15" zamjenjuje se brojem "20".

Član 2.

U članu 45. briše se tekst u drugoj rečenici stava 1. koji glasi:

"odnosno prema kretanju penzija u godinama u kojima nije izvršeno u potpunosti usklađivanje penzija prema kretanju plaća svih zaposlenih".

Član 3.

U članu 50. stav 3. briše se tekst druge rečenice koji glasi:

"U godinama u kojima nije izvršeno usklađivanje penzija sa punim rastom plaća, usklađivanje se vrši procentom koji se dobije kada se prosječna penzija iz decembra prethodne godine stavi u odnos sa prosječnom penzijom iz cijele prethodne godine".

Član 4.

Usklađivanje penzija

U članu 51. postojeći tekst se briše.

Novi tekst člana 51. glasi:

"Usklađivanje rasta starosnih penzija sa rastom plaća na teritoriji Federacije vrši se obavezno svakih šest mjeseci. Procenat usklađivanja svih penzija utvrđuje se na osnovu podataka o kretanju plaća koje objavljuje nadležni federalni organ za statistiku. Procenat usklađivanja se zaokružuje na tri decimale".

Član 5.

Iza člana 51 dodaje se novi član 51A. koji glasi: "Do potpunog usklađenja rasta penzija sa rastom plaća, penzije će se usklađivati svakog mjeseca na način da se procentu rasta plaća u mjesecu koji prethodi mjesecu isplate penzija dodaje cijeli broj tri".

Član 6.

Zajamčena penzija i najniža penzija

Stavovi 1. i 2. člana 72. mijenjaju se i glase:

"Osiguranicima koji su ostvarili penziju u visini 85% od penzijskog osnova, osiguranicima koji su ostvarili starosnu penziju sa 40 godina penzijskog staža, invalidsku penziju sa 35 godina penzijskog staža i osiguranicima koji su ostvarili invalidsku penziju po osnovu invalidnosti prouzrokovane povredom na radu ili profesionalnom bolešću, osigurava se, kod utvrđivanja penzije, zajamčena penzija koja ne može biti manja od 45% visine prosječne plaće isplaćene za decembar godine koja prethodi godini utvrđivanja penzije, usklađene za procenat rasta penzija u godini u kojoj se isplaćuje zajamčena penzija."

"Osiguranicima koji nisu obuhvaćeni prethodnim stavom ovog člana i korisnicima porodične penzije, pri utvrđivanju penzije, osigurava se najniži iznos penzije koji ne može biti manji od 33% prosječne plaće u decembru godine koja prethodi godini utvrđivanja penzije usklađene za procenat rasta penzija u godini u kojoj se isplaćuje najniži iznos penzije".

Član 7.

U članu 117. stav 2. mijenja se i glasi:

"Kada prikupljena sredstava doprinosa po svim osnovama nisu dovoljna za isplatu zakonom stečenih prava osiguranika na visinu penzije nedostajući iznos namiruje Vlada Federacije iz Budžeta"

Član 8.

Član 136 mijenja se i glasi:

"Na penzije ostvarene do 31.12. 2000. godine, nakon potpunog usklađenja sa rastom plaća do 31.12. 2000. godine, primijenit će se jednokratno negativno usklađenje. Negativno usklađenje izvršit će se množenjem iznosa potpuno usklađene visine penzije brojem 0,88235. Dobiveni iznos penzije se dalje usklađuje procentima rasta plaća do potpunog usklađenja sa rastom plaća. Penzije ostvarene u prelaznom periodu sa punog iznosa penzije 85% na puni iznos 75% penzijskog osnova jednokratno će se negativno uskladiti po godinama ostvarenja i to: 0,90361 za 2001. godinu, 0,92592 za 2002. godinu, 0,94936 za 2003. godinu, 0,97402 za 2004. godinu. Dobiveni iznos penzija se dalje usklađuje procentom rasta plaća do potpunog usklađenja sa rastom plaća".

Član 9.

Član 138. se briše.

Član 10.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Obrazloženje

Ustavni osnov

Ustavni osnov za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o

penzijskom/mirovinskom osiguranju je član III.1. Ustava Federacije BiH prema kojem je u nadležnosti Federacije BiH donošenje propisa o finansijama i finansijskim institucijama BiH. Zakon o penzionom i invalidskom osiguranju, čije se izmjene i dopune predlažu, donesen je jula 1998. godine.

Razlozi za donošenje Zakona

Donošenjem Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (Službene novine Federacije BiH 29/98. godine) i njegovim kasnijim izmjenama i dopunama (Službene novine Federacije BiH br.49/00) ukinut je institut usklađivanja rasta penzija sa rastom plaća i, umjesto toga, prihvaćen princip da rast penzija isključivo zavisi od raspoloživih sredstava u Fondu PIO/MIO. Ovim je bitno promijenjen karakter penzionog osiguranja kao osiguranja koje počiva na minulom radu i generacijskoj solidarnosti.

Ove promjene su se vrlo nepovoljno odrazile na materijalni i socijalni položaj penzionerske populacije, jer je uskraćena materijalna osnova za dobivanje penzije kao stečenog prava po osnovu već uplaćenog doprinosu. Time što rast penzija ne prati rast plaća, tzv. zamjenska stopa (odnos prosječne penzije i prosječne plaće) pala je se 85% na oko 40%. Šta više, pokazalo se da ni za desetak proteklih godina nije moguće dostići zakonsku zamjensku stopu od 75%, koja je predviđena Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.

U takvoj situaciji, penzije su od tada pa do danas zadržane na zamjenskoj stopi oko 40% , tako da je, na primjer, prosječna penzija za decembar 2006. godine iznosila 256,92 KM ili 40,65% od prosječne decembarske plaće. Sada od 314.204 penzionera njih 213.704. prima penziju nižu od 250 KM. To ih svrstava u zonu siromašnih, a veliki broj i u zonu ekstremnog siromaštva.

Nijednoj normalno organizovanoj državi nije, niti može biti interes da njeni građani poslije završenog aktivnog rada i privređivanja postaju socijalni problem društva. To je osnovni razlog da se organizuje sistem penzionog osiguranja. U nas je penzijsko/mirovinsko osiguranje obavezno i pod državnom je jurisdikcijom i kontrolom. U predloženim izmjenama i dopunama Zakona polazi se od potrebe za većom zakonskom i materijalnom sigurnošću građana poslije dugogodišnjeg rada i privređivanja. Zbog te sigurnosti su predložene izmjene i dopune pojedinih, za pravnu i materijalnu sigurnost penzionera, bitnih članova Zakona

Konkretni prijedlozi

U članu 1. Zakona predlaže se izmjena člana 32. Zakona o PIO/MIO tako što se period za penzijski osnov skraćuje sa 40 na 20 godina. Osnovno pravo na starosnu penziju je 65 godina starosti i 20 godina penzijskog staža. Što je duži period za utvrđivanje penzijskog osnova valorizacija plaća daje manju visinu penzijskog osnova.

U članu 2. Zakona predlaže se da se dio teksta odredbe stava 1. člana 45. Zakona PIO/MIO briše, jer nije ni imao zakonsku snagu poslije 31.07. 1999. godine. Odredbom člana 147. Zakona PIO/MIO nosilac osiguranja je bio obavezan da u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu Zakona započne isplatu stvarnih iznosa penzija prema rješenjima kojim im je pravo priznato, a to nije učinjeno.

U članu 3. Zakona predložena je izmjena člana 50. Zakona PIO/MIO iz istih razloga kao i za član 2.

U članu 4. Zakona mijenja se odredbe člana 51. Zakona PIO/MIO tako što se uvodi obavezno redovno usklađivanje penzija sa rastom plaća dva puta godišnje. Ovom izmjenom postiže se očuvanje realne vrijednosti ostvarene penzije i materijalna sigurnost u okviru penzionog sistema. To bi se postiglo u naredne dvije godine.

U članu 5. Zakona dodaje se novi član 51.A kojim se utvrđuje prelazni period za potpunu usklađenost penzija sa rastom plaća.

U članu 6. Zakona predložene su izmjene člana 72. Zakona PIO/MIO kojim se korisnici prava dovode u jednak pravni položaj prema kojem se prava utvrđuju po osnovu kretanja plaća a ne penzija.

U članu 7. Zakona predlaže se izmjena stava 2. člana 117. kojom se obavezuje Vlada Federacije da nedostajuća sredstva za isplatu penzija prema odredbama ovog zakona namiri iz Budžeta.

U članu 8. Zakona predlaže se izmjena odredbe člana 136. Zakona PIO/MIO kako bi se penzije ostvarene u prelaznom periodu i penzije prije izmjene Zakona u 2000. godini izjednačile i svele na penzijski osnov od 75%.

U članu 9. Zakona predlaže se brisanje člana 138. Zakona PIO/MIO iz razloga što se prava iz penzijskog osiguranja utvrđuju Zakonom, odnosno da se onemoguće organi Zavoda PIO/MIO da to rade po svom nahođenju.

4. Potrebna sredstva za provođenje ovog zakona obezbijedit će se iz efikasnije naplate redovnog doprinosa, zatim, sprečavanja "rada na crno", uplatom zakonskih 20% sredstava privatizacije koji pripadaju Zavodu, kao i iz sredstava po osnovu beneficiranih penzija .Na ovaj način mogu se obazbijediti čak i veća sredstva nego što to iziskuju predložene izmjene i dopune u ovog zakona.